

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvu Ljubljana

Vse sple, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 67. Vse pošiljate je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 2312.

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna šte. 1.50 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima članarino že plačano naročino za list. Za oglaševanje in reklamne notice vseh vrst je treba plačati po ceniku od petih vrste. Inseratni davek posebej. Pošt. č. ur. 11.197.

Klasifikacija in še drugo.

I.

Klasifikacija v ljubljanskih srednjih in meščanskih šolah v letošnjem drugem trimesečju je dvignila prah po časnikih. Začela je pravda, kdo je vzrok fenomenalnim neuspехom šole, saj se izkazuje povprečno 50% padlih.

Krivda je padla na desno in levo. Profesorji jo mečajo na osnovnošolsko učiteljsstvo, to jo spet odklanja in očita metodično nesposobnost profesorjev pred vso javnostjo. Tudi učni načrti so krivi, ker da se vedno menjujejo, kakor je baje kriva slaba vzgoja in kdo ve kaj še vse.

Oglasila se je tudi neka mati in kot lajlik povedala nekaj resnic, na katere bi šolnik menda nikdar ne prišel, ker ne vidi... gozda radi preobilice dreves. Vse pa se godi pred širokim občinstvom in ne brez slabo prikritih strasti, ki kažejo celo na malenkostno stanovsko škodoželjnost.

Kakor se je že povdarilo, ne more biti osnovna šola kriva neuspехov na srednjih šolah. Tudi učni načrti ne drže, kakor ne velja absurdno stališče, da je osnovna šola tu radi srednje. Osnovna šola je šola množic, ki morajo dobiti neko elementarno, splošno obrazbo. Ako izgubimo ta cilj iz oči, nima osnovna šola pravice do obstanka, ker je preneznaten odstotek učencev, ki gredo iz osnovne šole v srednjo. Te funkcije ne more osnovni šoli nihče vzeti, ker je za izobrazbo meščanskih slojev neprimerno bolj preskrbljeno kot za kmečko in delavsko dečo. Osnovna šola mora ostati torej samostojna in samostojen ves pouk v njej.

Če je torej ves pouk v srednjih in meščanskih šolah kronan z eklatantnimi neuspехi, bodo vzroki drugače. Iskati te vzroke je dolžnost vseh, ki imajo opraviti s šolstvom. To pa toliko bolj, kolikor dražja ustanova je šola.

Dasi se pri nas šolstvo ne goji tako, kot bi se moralo, vendar nam 50% neuspехov daje misliti. Ako polovica mladine pade, ali ni polovica izdatkov za vzdrževanje šolstva naravnost zavrženih? Ali niso to neproduktivni stroški?

Nastanejo pa še druga vprašanja. Kam gre oni odstotek padlih? Res je, da se ob koncu zadnjega trimesečja prizanaša z najslabšim redom, toda precejšnje število ljudi mora zapustiti šolo! Je to morda naravna selekcija? Ako pade koncem leta tako visoko število učencev, ali zadoščajo ostali za popolnitev vseh mest, ki se izpraznjujejo v raznih poklicih?

Recimo, da imamo nadprodukcijo izšolanih ljudi. Potem seveda ni nikake posebne škode, če se po šolah ostro postopa pri klasifikacijah. Toda če bi že res bilo to nomenoma, najdemo neuspехe tudi v najvišjih razredih srednjih šol, kar dokazuje, da ni iskati tudi nikakega sistema selekcije. Z drugo besedo: šolstvo ni urejeno v tem oziru po nikakih trdnih smernicah, temveč je prepuščeno samo sebi. Če bi bil kaj kak predpis, bi moral biti v najnižjih razredih, da se že

tu ne začne z nepotrebnim razmetavanjem ljudskega premoženja. Koliko se danes za vrže denarja na nižjih srednjih šolah preden starši ugotove, da ni njih otrok za šolanje!

Prvi vzrok, da naše šolstvo ne izkazuje uspehov, ki bi odgovarjali stroškom za to ustanovo, je neenotna uredba šol, ki so raznovrstne in med seboj v neki zamotano izumetničeni zvezi. Drugi vzrok je nezadostna, nesmiselna selekcija, ali boljše: ves učni sistem.

Poglejmo le, kako prestopajo učenci iz ene vrste šole v drugo! Za najrazličnejše službe in poklice so najrazličnejši študijski predpisi. Tako se je razvila neka podrejenost in nadrejenost šol, neka konkurenčna tekma, ki je navadno prav tako smešna kot je žalostna. Za dosego službe ali za prestop v drugo šolo zadoščajo neko dokazilo — po resnični sposobnosti se ne vpraša. Ali je to potrebno? Tako se ločijo šole po svojem notranjem ustroju, hočejo postati nekake specialne šole, a so vse urejene po približno isti šabloni. Razlike se vzdržujejo umetno, a v resnici nimajo nikakega pravega pomena ne za gotov poklic, ne za življenje sploh.

Potrebna bi bila enotna šola, ki bi morala čim najbolj zavleči izbiro določenega poklica. Tako bi oskrbelo potrebno splošno izobrazbo, obenem pa bi omogočila, da pridejo v poklice ljudje z zadostno starostjo. Razkositost šolstva povzroča največje zmede pri starših samih, obenem pa ubije vzgojo in učna načela, v katerih imenu pravzaprav nastopa.

In tu smo tudi že pri redovanju samem. Današnja srednja in celo že meščanska šola pozna le učne predmete. To se pravi, vsak se poučuje z isto vneom, vsak učenec mora vse čim najbolj znati. Tu je ona nesrečna ambicija, ki nam pogosto uniči najbolj nadarjene mladeniče. Kdor uč telovadbo, smatra to za najvažnejši predmet, kdor glasbo, mu je nad vse, kdor zemljepis, fiziko, kemijo, vidi v vsem tem rešitev človeštva. Učiteljsstvu so po vladajočem učnem sistemu izročeni na milost in nemilost vsi učenci, da jim je vsak posebe neomejen gospodar. Kakor izkazujejo šole 50% neuspехa, tako je po njih polovica učenja preveč. Če bi ne bilo to učenje tako drago in mučno obenem, saj bi se človek niti ne spotikal obenj. Toda v resnici vzame mladini silno dragocenega časa, obenem pa tudi zdravja. Učenje samo ni lahko in zahteva velikih živčnih energij. Posebno škodljiv je oni študij, ki človeka ne veseli, ker nima zanj nikakega nagajenja. Je li tak prisilni študij potreben? Bo li — da govorimo v primeru — kakega pomena ves študij matematike, geometrije, fizike in tako dalje, človeku, ki se hoče popolnoma posvetiti študiju klasičnih ali živih jezikov? Ves čas, uporabljen v ta namen, je zavržen. Z njim je zavržen ogromen denar in kar je še najhujše, je razrušeno živčevje zdravih ljudi.

Ves učni način ki ga imamo, je gol intelektualizem, kakršnega je rodil razvoj prirodnih ved v novem veku in kakršnen je prišel k nam iz Nemške. Majhni, kakor smo, smo sprejeli ta nemško-francoski šolski sistem brez kritičnosti z vsemi njegovimi napakami. In prav tako ga pedantsko negujemo, kakor da je zrastel na naši njivi in da

je res edino zveličaven. Ko ga očetje zapuščajo, prisegamo nanj slej ko prej ter se drug drugega vjedamo radi njega, če se le moremo. Menda ni le slučaj, če se danes ves nemški narod obrača k sportu. S svojim šolskim sistemom so prišli Nemci tako daleč, da ga bolj in bolj odklanjajo, saj je vse veliko mladinsko gibanje na Nemškem v pravem nasprotju s staro, intelektualistično šolo.

Z drugo besedo: naše šolstvo je že polno stoletje bistveno na istem mestu in ni napravilo koraka dalje. Okostenelo je in postaja samo sebi namen, namesto da bi šlo vzporedno z razvojem ali pa vsaj za njim. Petdesetodstotni neuspех je resnica le dokaz te okostenelosti, ki sama strmi nad seboj in si ne more razložiti dejstev, ki so že lajliku tako enostavni.

Sestanek za delovno šolo v Mariboru.

Občni zbor Pedagoške centrale v Mariboru. — Razgovor o vzajemnem delu s Slovensko Šolsko Matico.

Dne 4. t. m. je bil v Mariboru sestanek propagatorjev za delovno šolo iz cele Slovenije. Udeležencev je bilo kakih 20. Da imajo veliko ljubezni do stvari priča dejstvo, da so prišli iz zelo oddaljenih krajev, nekateri po več ur peš do postaje in to v najslabšem vremenu.

Razgovor se je pričel takoj zjutraj ob 8. uri in se je nadaljeval na občnem zboru Pedagoške centrale, ki se je vršil neposredno po sestanku in so se ga poleg drugih članov udeležili tudi vsi zastopniki delovne šole, ker je njihov program v bistvu isti kakor delovni program Pedagoške centrale.

Namen sestanka je bil: 1. določiti enotne smernice pedagoških načel delovne šole; 2. razgovor o organizaciji dela in propagande za delovno šolo.

Temeljne točke pedagoških smernic je podal tov. dr. Zgeč v svojem stvarnem in precizno izdelanem referatu »Idejni in praktični program Pedagoške centrale«. Program vsebuje bistvena načela delovne šole: osrednja točka vse vzgoje je človek; razviti treba njegove etične, socialne in intelektualne sile do najvišje možnosti. Vse delo v šoli se mora preosnovati s pedagoško-psihološkega in socialnega vidika; izhajati mora iz otrokovega zanimanja ter mu dati možnost, da se razvije. Spremeniti treba duh in način dela, računati z otrokovim miljejem, postopati individualno. Sedanje šolske knjige ter učni načrti ne odgovarjajo današnjim potrebam šole. Ni več problem, ali ročno delo, ali duševno udejstvovanje, ali oboje, ampak dobro je vsako sredstvo, ki lahko pripomore k razvoju otrokove duševnosti ter k dosegi smotra delovne šole.

Tudi za drugi bistveni del razpravljanja v delovni šoli je vseboval osnovne temelje in navodila dr. Zgečev referat: Najvažnejši problem je vzgoja najširših plasti naroda, bazo za to pa mora ustvariti nova šola, delovna šola. Učitelj se mora v svrhu dosega tega smotra poglobiti v teoretični in praktični študij. In v tem smislu hoče tudi Pedagoška centrala, ki bo bodi nekako žarišče vsega pedagoškega stremjenja, usmeriti svoje delo. Proučevati hoče: otrokov milje ter vzroke otrokovega dejanja in v to svrhu poglobiti tudi teoretični študij; razvoj družbe ter tako staviti sociologijo v službo pedagogike, kulturno življenje našega in drugih narodov.

V svrhu konkretnega realiziranja delovnega programa bo skušala Pedagoška centrala:

1. razširiti svojo knjižnico, da bo dostopna vsemu članstvu;
2. organizirati pedagoške krožke;
3. prirejati razstave, tečaje itd.;
4. organizirati študij otrokovega miljeja ter resne izsledke publicirati;
5. sodelovati pri snovanju učnih načrtov ter stremeti za ušvaritvijo svobodne šole na znanstvenem temelju;
6. organizirati delavske in kmečke nadaljevalne šole;
7. skrbeti za stike z inozemskimi korporacijami istih stremljenj;
8. vse delo tehnično organizirati.

Popoldne se je vršila debata o programu Pedagoške centrale, ki je bila samo nadaljevanje jutranjih razgovorov. Udeleževali so se je skoro vsi navzoči in je pričala kako so vsi oduševljeni od skupne ideje delovne šole.

G. nadzornik Senekovič izvaja svoje misli k idejnemu programu; Poglavitna naloga Pedagoške centrale je, da seznanji učiteljsstvo s pravim bistvom nove šole, z gonilnimi idejami in s podrobnim delom samim. — S principom: pouk izhajaj iz otroka se strinja samo deloma, kajti proces izobrazbe ne sme biti odvisen samo od otroka in njegovega razpoloženja. Vzpodbuditi treba sicer učenca, da sam sprašuje, toda upoštevati, da dajejo mnogo pobude tudi primerna vprašanja s strani učitelja.

Istotako svari pred ekstremi g. nadzornik Tomazič, dočim se večina strinja s tov. dr. Zgečem, da moramo zavzeti stališče, ki ga zavzema sodobna pedagogika, psihologija in sociologija; napovedati treba boj vsaki normi.

Za teoretični študij je važna zlasti primerna knjižnica. Za enkrat naj se skuša razširiti na ta način, da se apelira na požrtvovalne člane, da odstopijo nekaj svojih knjig Pedagoški centrali (predlog dr. Zgeča). Prosi naj se tudi za subvencijo v svrhu nabave.

V svrhu širjenja idej Pedagoške centrale (oziroma delovne šole) naj se ustanovljajo pedagoški krožki v posameznih krajih. Tov. Dolgan poda svoj zamisel o propagandi: idejno in propagandno delo za delovno šolo se je osredotočilo v Pedagoški centrali v Mariboru in v odseku za delovno šolo v okviru osrednjega izobraževalnega odseka pov. UJU. Nujno potrebno bi bilo eno samo središče za celo Slovenijo že iz praktičnih ozirov. Vsak srez naj bi imel po enega zastopnika, ki bi propagiral nove ideje ter se v to svrhu

Mladinska Matica bodi največji ponos slovenskega učiteljstva!

LISTEK.

JOS. DOLGAN:

Učni načrt kmečke delovne šole.

Drugi razred.

1. Razgovori.

Lansko leto v šoli: Kaj so se otroci naučili; kaj so se najrajši učili; česa so se v šoli najbolj veselili; kaj jim ni bilo po volji; česa so se bali; kaj so rekli doma o šoli; kakšna bi morala biti šola po materinih ali očetovih mislih; zakaj so zamujali šolo; kakšna vremena so zadržala otoka doma; kaj ga je bolelo; zaradi katerega dela je ostajal doma; katero delo je bilo zanj težko; zaradi katerega dela je ostal doma po nepotrebnem.

Letos v šoli: Kaj bi se letos radi učili; kako naj bo letos v šoli; cvetice v šoli; snaga; pozdravljanje; drug drugemu pomagati; previdnost po stopnicah; ljubezen med otroci in učiteljem; zaupanje do učitelja; učitelja se ni treba bati; ne motiti dela ali pripovedovanja (drugih); šola je družina; katere reči bomo rabili v šoli; kako jih bomo kupili.

Dan in mesec: Kateri dan je danes; kateri dan je bil včeraj; pred dvema, tremi, štirimi, petimi, šestimi, sedmimi dnevi; kateri dan bo jutri, čez dva, tri, štiri, pet, šest, sedem dni; kateri mesec je sedaj; katerega dne je danes; stenski koledar; katerega dne

je bilo včeraj; pred dvema, tremi, štirimi dnevi; kdaj je bilo prvega, katerega bo jutri, čez dva, tri, štiri, pet, šest, sedem dni.

Zidar: Kdo je belil in popravljaj šolo; kdo mu je pomagal; kako je napravil omet; kje je spravljeno apno; ugašeno in živo apno; kako se suši, pesek brez apna, lepilo v apno; gлина; lepilo v glini; kaj še rabijo za omet; kje so kupili cement; kako napravi zidar beton; kako napravi belež; katero barvo zmeša z beležem; beležne plasti po steni; pas ob steni; kako je napravil zidar barvo; kakšna barva; suhe barve; orodje pri ometanju, popravljanju zidu, beljenju, barvanju; okraski po sobi; s čim je delal ravne črte; s čim je meril; zidarjeva obleka, obraz in roke; neprijetnosti pri delu; prah; koža njegovega obraza; koliko zasluži na dan; zakaj ne dela pozimi; sušenje ometa pozimi; cement in beton pozimi; na kaj merijo pesek, apno, cement, barve; po čem je pesek, apno, cement, barve; kdo kupi vse to; ali plača predsednik krajnega šolskega sveta iz svojega; kdo da denar županu; s pokvarjenjem in onesnaženjem se dela škoda ljudem; komu se plača delo; koliko plača mojster pomočnikom na dan.

Mizar: Kdo je popravljaj okna in vrata in jih pobarval; katere dele ima okno; okno s škatljo ali brez škatlje; kateri del okna trpi od dežja; iz kakšnega lesa so škatlje ali okvirji; kakšna oblika ima okno; kako je dolgo in široko oblika kril; širina in dolžina; koliko šip ima eno krilo; oblika in število šip; dolžina in širina šip; kit; s čim ga gnetejo; laneno olje; žeblički; kit se lu-

šči; oljnata barva; kaj je vlil v barvo; pobarvan ali nepobarvan les na dežju; pravi in poševni kot; mizarjeva mera za pravi kot; klej; kako se napravi klej; kakšna so mizarjeva kladiva, dleta, klešče, žaga, svedri, pile in drugo orodje; zidarjevo in mizarjevo kladivo; razlika med mizarjevim orodjem in orodjem, ki ga rabimo doma; kdo pomaga mizarju; koliko dobi mizar za delo na dan; koliko plača mojster pomočnikom; kaj da učence; mojstrove stroški; čigavo je orodje; davek; pomočnik brez orodja; delo, orodje, les; les brez dela in orodja; delo brez orodja; orodje brez lesa in dela; na kaj se meri les, barva, olje, žebliči, šipe, kit; po čem so te reči; mizarjev račun; neprijetnosti pri mizarškem delu; mizarjeve roke in njegov obraz; pred delom se mizar zmeni z gospodarjem, pregleda delo in premisli; končano delo; poštenost v delu; poštenost v plačilu; koliko mizarjev je v vsaki vasi; v občini; kateri dela sam; kdo ima pomočnike in učence.

Tehtanje in merjenje otrok: Rojstni dan; starost; koliko meri in tehta na ta dan; koliko tehta z obleko vred; koliko tehta sama obleka; čista teža; merjenje v čevljih in brez čevljev; razlika.

Zito: Teža pšenice, pridelane na posameznih gređicah na šolskem vrtu; na kateri gređici je bilo največ pšenice; na kateri najmanj; koliko bi bilo pšenice, ako bi vse gređice v jeseni prekopali in pognojili; koliko bi bilo žita na vseh gređicah, ako ne bi gređic prekopali in ne pognojili; razlika; proso na okopani, opleti in osuti gređici; proso na neopleti gređici; pšenična slama; prosenasla-

ma; katero slamo je rajši pojedla živina; ko smo ji dali oboje na izbero; klas; klaski; pleve; žito; koliko tehta 1 liter pšenice; kaj je v neodčiščenem žitu; razvrstitev očiščene pšenice po debelosti; koliko tehta 1 liter prosa; na katerih njivah so imeli vsejano pšenico.

Mlatenje: Kdaj so jo poželi; kaj bi se zgodilo, če bi želi prezrelo pšenico; koliko vozov pšenice so pripeljali domov; strnišče; koliko ljudi je delalo pri žetvi in spravljanju; kdaj so omlatili; kdo je mlátil; koliko so dali mlatiču na dan; cepec; hrana mlatičem; po koliko snopov mlatijo naenkrat; na koliko časa udari en mlatič enkrat; kolikokrat udari v eni minuti; v kolikem času omlati eno nasad na prvi strani; na drugi strani; delo pri spravljanju drugega nasada; koliko časa traja; koliko časa traja obračanje snopov; koliko časa traja pospravljanje omlačenih snopov; venenje; kaj leti najdlje; kaj se ustavi najprej; katero žito odleti najdlje; za kaj porabijo pleve; kam spravijo žito; neprijetnosti pri delu mlatičev; prah skozi nos ali usta; mali otroci v prahu; mišice mlatičev; obleka; potenje; umivanje; mlatični stroj na motor; na gepelj; na roke; kaj je najhitreje; kje se človek najmanj muči; koliko ljudi dela pri stroju; čigav je stroj; zakaj nimajo vsi ljudje stroja; več ljudi skupaj kupi eno mlatičnico; kdo dela pri stroju na motor namesto človeka; ali motor trpi; kdo mora biti pri motorju; katero delo še opravlja stroj; razlika med cepcem in strojem; kaj je bolje; delo po starem; delo po novem; več razuma, manj dela.